

Avdelning
Utvärderingsavdelningen
Handläggare
Kristina Tegler Jerselius
08-563 085 53
kristina.tegler.jerselius@uka.se

Datum
2016-05-17

Reg.nr
411-00088-15

Rektor vid Lunds universitet

Kvalitetsutvärdering av religionshistoria - forskarnivå

Beslut

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) beslutar att ge det samlade omdömet hög kvalitet för utbildning på forskarnivå som leder till licentiatexamen och doktorsexamen i religionshistoria vid Lunds universitet.

Ärendets hantering

UKÄ har under 2015 och 2016 genomfört en pilotomgång av kvalitetsutvärdering av ett urval utbildningar på forskarnivå. I enlighet med uppdraget från regeringen har utvärderingen utgått från de krav som ställs i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100). Till de utbildningar som utvärderas hör utbildning på forskarnivå i religionshistoria vid Lunds universitet.

Pilotomgången har haft som syfte att pröva och utveckla UKÄ:s metod för utvärdering av utbildning på forskarnivå. Utbildningar som utvärderingen visat har kvalitetsbrister kommer att utvärderas på nytt i den ordinarie omgången av utbildningsutvärderingar. Utbildningar som får omdömet hög kvalitet i pilotomgången räknas däremot som färdigutvärderade och kommer inte att omfattas av den ordinarie omgången av utbildningsutvärderingar.

För granskningen har UKÄ efter ett nomineringsförfarande utsett en bedömargrupp bestående av ämnesexperter, doktorand- och arbetslivsföreträdare. Vid rekrytering av bedömare har jävsförhållanden beaktats.

Underlag för bedömningarna har varit den självvärdering (med bilagor) som utarbetats av lärosätet utifrån den självvärderingsmall med frågor som UKÄ tillhandahållit, den allmänna studieplanen för utbildning på forskarnivå och individuella studieplaner för doktoranderna vid den aktuella utbildningen på forskarnivå. Intervjuer har också genomförts med representanter för lärosätet och doktorander vid utbildningen.

Utifrån underlagen har bedömargruppen gjort en preliminär bedömning av utbildningens kvalitet med hänsyn till doktorandernas uppfyllelse av utvalda examensmål, forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet och lärosätets interna kvalitetsarbete. Utbildningen har också granskats ur ett doktorand- och ett arbetslivsperspektiv. I bedömargruppens preliminära yttrande gavs även ett samlat omdöme för utbildningen.

UKÄ skickade det preliminära yttrandet till lärosätet för att ge det möjlighet att korrigera faktafel eller rätta till eventuella missförstånd från UKÄ:s sida. Lärosätet lämnade därefter vissa synpunkter som bedömargruppen fick ta del av (bilaga 2). Bedömargruppen har tagit del av kommentarerna och där den gjort bedömningen att det varit relevant har ändringar gjorts i yttrandet.

Universitetskanslerämbetets bedömning

Med utgångspunkt i bedömargruppens förslag ger UKÄ det samlade omdömet hög kvalitet för utbildning på forskarnivå som leder till licentiatexamen och doktorsexamen i religionshistoria vid Lunds universitet. Utbildningar med det samlade omdömet *hög kvalitet* uppfyller kvalitetskraven för högre utbildning på forskarnivå.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Harriet Wallberg efter föredragning av utredare Kristina Tegler Jerselius i närvaro av chefsassistent Agnes Ers, avdelningschef Karin Järplid Linde och enhetschef Viveka Persson.

Harriet Wallberg

Kristina Tegler Jerselius

Kopia till:
Bedömargruppen

Bedömargruppens yttrande över kvalitetsutvärdering av forskarutbildningsämne religionshistoria - forskarnivå

Bedömargruppens uppdrag

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har gett oss i uppdrag att, inom ramen för pilotomgången av kvalitetsutvärdering av utbildning på forskarnivå, granska utbildning som leder till licentiat- och doktorsexamen i religionshistoria vid Lunds universitet. I bilaga 1 framgår vår bedömning med vidhängande motivering.

Härmed överlämnar vi vårt yttrande till UKÄ.

Bedömargruppens sammansättning

I bedömargruppen ingick följande ledamöter:

- Professor Susanne Olsson, Stockholms universitet (ordförande och ämnessakkunnig)
- Professor Einar Thomassen, Universitetet i Bergen (ämnessakkunnig)
- Docent Måns Broo, Åbo Akademi (ämnessakkunnig)
- Göran Blomqvist, vd Riksbankens jubileumsfond (arbetslivsrepresentant)
- Erik Karlsson, Malmö högskola (doktorandrepresentant)

Bedömargruppens arbete

Utvärderingen har utgått från de krav som ställs i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100). Underlag för bedömningarna har varit den självvärdering (med bilagor) som utarbetats av lärosätet utifrån den självvärderingsmall med frågor som UKÄ tillhandahållit, den allmänna studieplanen för utbildning på forskarnivå och individuella studieplaner för doktoranderna vid den aktuella utbildningen på forskarnivå. Intervjuer har också genomförts med representanter för lärosätet och doktorander vid utbildningen.

Bedömningsprocessen

Utifrån underlagen har vi gjort en preliminär bedömning av utbildningens kvalitet med hänsyn till doktorandernas uppfyllelse av utvalda examensmål, forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet och lärosätets interna kvalitetsarbete. Utbildningen har också granskats ur ett doktorand- och ett arbetslivsperspektiv. I vårt preliminära yttrande gavs även ett samlat omdöme för utbildningen.

Det preliminära yttrandet skickades till lärosätet för delning den 17 mars 2016. Lärosätet gavs därigenom möjlighet att kontrollera innehållet i det preliminära yttrandet för att kunna påpeka eventuella sakfel (bilaga 2). Vi har tagit del av kommentarerna och där vi gjort bedömningen att det varit relevant har vi genomfört förändringar i yttrandet.

För bedömargruppen

Susanne Olsson
Ordförande

Bilaga 1

Bedömargruppens motiveringar

Lunds universitet

Lärosäte	Forskarutbildningsämne	ID-nr
Lunds universitet	Religionshistoria – doktorsexamen	A-2015-06-3854
<p>Doktorandernas måluppfyllelse - Kunskap och förståelse</p> <p>Bedömning med motivering: Av självvärderingen framgår att forskarutbildningen i religionshistoria vid Centrum för teologi och religionsvetenskap tränar doktoranderna att nå bred kunskap och förståelse inom forskningsområdet. Utbildningen innehåller historiska perspektiv liksom samhällsvetenskapliga och religionsantropologiska. Empiriskt behandlas både historiskt och nutida material. Doktorandernas enskilda projekt sammantaget täcker in ett stort religionshistoriskt område. Detta breddar kunskapen och förståelsen för ämnet eftersom avhandlingstexter ventileras vid forskarseminariet, som hålls regelbundet. Även masterstudenter i religionshistoria erbjuds att delta vid seminariet och ventilera sina uppsatser, vilket även detta bidrar till bredd inom området.</p> <p>Av självvärderingen och den allmänna studieplanen framgår att forskarutbildningen i religionshistoria ger doktoranderna goda förutsättningar för måluppfyllelse avseende bred kunskap inom forskningsområdet. Enligt den allmänna studieplanen och självvärderingen finns det två obligatoriska religionshistoriska kurser om 7,5 högskolepoäng vardera inom vilka bred kunskap och förståelse inom forskningsområdet tränas och examineras. De individuella studieplanerna visar att flertalet doktorander har examinerats på dessa kurser. Vidare läggs individuella litteraturkurser upp som kan säkra både bredd och specialistkunskap. Av självvärderingen och de individuella studieplanerna framgår att även externa handledare med specialistkunskaper bidrar till utbudet av individuella litteraturkurser. Dessa examineras som regel av handledare, ofta i form av skriftlig redovisning kombinerat med muntlig tentamen.</p> <p>I den allmänna studieplanen framgår att doktoranderna har stor valfrihet att utforma individuella kurser och i dessa kurser betonas även kunskap och förståelse för teori och metod. Vid forskarseminariet, som i det bedömda underlaget framstår som navet i utbildningen, diskuteras ofta metodfrågor. Det faktum att doktoranderna använder olika metoder i sina avhandlingsarbeten säkerställer, enligt självvärderingen, att doktoranderna får bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metodik inom forskningsområdet. Gemensamma seminarier genomförs även över ämnesgränserna på Centrum för teologi och religionsvetenskap, till exempel tematiska temaserier men också utifrån tillfälliga behov. Detta bidrar till att bredda doktorandernas metodkunskaper. Vid intervjuerna förstärktes det positiva intrycket av att lärosätet arbetar aktivt för att stärka forskningsmiljön och säkerställa att doktoranderna når bred kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inklusive bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metodik.</p> <p>Sammantaget bedöms förutsättningarna vara goda för att lärosätet ska kunna säkerställa att doktoranderna når bred kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inklusive bred kunskap och förståelse för vetenskaplig metodik.</p>		

Doktorandernas måluppfyllelse - Färdighet och förmåga

Bedömning med motivering: Av självvärderingen framgår att doktorandernas färdighet och förmåga tränas på olika sätt genom hela utbildningen. Framför allt framhålls forskarseminariet i självvärderingen som det forum där doktoranderna tränas i att med adekvata metoder planera och bedriva forskning. Doktorandernas metodologiska färdighet och förmåga tränas också genom individuella kurser och deltagande i konferensverksamhet. Av självvärderingen framgår vidare att doktoranderna tränas i att utföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar genom examineringen av kurser samt inlämning av delrapporter, seminarietexter, konferenspresentationer och artikelförfattande. Däremot är det oklart hur lärosätet säkerställer att målet nås av samtliga doktorander eftersom många av dessa aktiviteter sker på doktorandernas eget initiativ.

Doktoranderna tränas också i att genom undervisning stödja andras lärande. I den allmänna studieplanen står det att "Utbildningen ska innehålla tillräcklig ämnesmässig bredd och djup samt tillräcklig pedagogisk träning för att garantera att doktorerna kan verka som lärare inom högskolan." Genom kursutbudet i form av obligatoriska kurser liksom fördjupningskurser bedöms lärosätet säkerställa att doktoranderna når ämnesmässig bredd och djup. Doktoranderna ges också möjlighet att läsa en pedagogisk kurs, vilket är ett krav för att få undervisa. Men denna kurs är inte obligatorisk, även om underlagen tyder på att doktoranderna i religionshistoria läser kursen och ges möjlighet att undervisa och därmed bidra till andras lärande. Det är därför inte helt klart hur lärosätet säkerställer att målet i den allmänna studieplanen nås av samtliga doktorander och hur doktoranderna systematiskt tränas och examineras i att inom såväl forskning som utbildning och i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande. Detta ser bedömargruppen som ett utvecklingsområde som lärosätet bör åtgärda.

I självvärderingen och i den allmänna studieplanen beskrivs syftet med utbildningen vara att ge hög vetenskaplig och kommunikativ kompetens inom universitetssystemet, nationellt och internationellt. I seminarieverksamheten tränas färdigheten att presentera och diskutera forskning och forskningsresultat med auktoritet såväl skriftligt som muntligt. Handledare uppmuntrar enligt självvärderingen doktorander att delta i internationella konferenser. För att möjliggöra nätverkande och konferensdeltagande ges varje doktorand forskningsmedel från Centrum för teologi och religionsvetenskap. Doktoranderna har även möjlighet att söka ytterligare bidrag för forskningsresor från fakulteten. Dessa medel tilldelas av HT-fakulteterna i samband med antagning och disponeras av institutionen. Vidare finns möjlighet att söka fakultetsstipendier vid två årliga utlysningar. Detta anser bedömargruppen är positivt.

De individuella studieplanerna visar att doktoranderna synnerligen aktivt utnyttjar dessa möjligheter och deltar i konferenser, även internationella, samt att de söker externa stipendier för forskningsresor. Många doktorander ingår i omfattande nätverk där workshops, relevanta för avhandlingsprojekten, arrangeras. Detta ger doktoranderna träning i att muntligt och skriftligt med auktoritet presentera sin forskning i internationella sammanhang. Det finns dock vissa utvecklingsområden avseende hur lärosätet säkerställer att samtliga doktorander når målet. Detta, menar bedömargruppen, bör lärosätet se över.

Självvärderingen ger intrycket av en synnerligen aktiv doktorandgrupp vad gäller kommunikation med samhället i övrigt. De individuella studieplanerna bekräftar detta intryck och visar att flera doktorander

har skrivit populärvetenskapliga artiklar och presenterat forskning i populärvetenskapliga sammanhang. Några doktorander har exempelvis presenterat sin forskning för en bredare publik på Humanist- och teologdagarna i Lund. Det finns, inom ramarna för forskarutbildningen, även möjlighet att läsa en gränsöverskridande doktorandkurs i retorik där doktoranden övas i att presentera sin forskning inför en bredare målgrupp, vilket lärosätet hänvisar till i självvärderingen. Men av de individuella studieplanerna framgår att doktoranderna inom den utvärderade forskarutbildningen inte läst denna kurs. Mycket av den träning som sker i förmågan att i nationella och internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med samhället i övrigt förefaller därmed ske på doktorandernas eget initiativ. Detta ser bedömargruppen som en brist. Intervjuerna gav dock ett mer positivt intryck av det stöd doktoranderna ges för att nå målet. Men bedömargruppen menar att lärosätet bör se över systematiken i såväl träning som säkerställande av måluppfyllelse så att den omfattar samtliga doktorander.

Utifrån det samlade bedömningsunderlaget kan bedömargruppen konstatera att doktoranderna i religionshistoria är synnerligen aktiva och engagerade och deras engagemang, med stort stöd från handledare och institutionen, leder till att målen om färdighet och förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i uppfylls. Detta intryck förstärktes ytterligare av intervjuerna. Lärosätet bör dock se över rutinerna för hur dessa mål säkerställs för samtliga doktorander.

Sammantaget bedöms förutsättningarna vara tillräckliga för att lärosätet ska kunna säkerställa att doktoranderna har färdigheten och förmågan: att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar; att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog såväl med vetenskapssamhället som med samhället i övrigt; att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.

Doktorandernas måluppfyllelse - Värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömning med motivering: Av självvärderingen framgår att det framför allt är i handledningssituationer liksom vid forskarseminariet som doktoranderna tränas i att nå intellektuell självständighet och förmåga att visa vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Vid forskarseminariet diskuteras frågor som rör självreflexivitet liksom doktorandernas medvetenhet om gränsen mellan vetenskaplig och religiös diskurs. I självvärderingen nämns också att flera doktorander utför fältarbete. Fältarbetet aktualiserar etiska frågor som diskuteras vid forskarseminariet. Det väcker även frågor om vetenskapens möjligheter och begränsningar, liksom dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används. Genom handledningen säkerställs också att målet uppfylls eftersom handledaren granskar avhandlingsmanuset och kontrollerar att viktiga synpunkter från seminarier och handledning har bearbetats, vilket visas i självvärderingen.

Utifrån självvärderingen är bedömningen att Centrum för teologi och religionsvetenskap arbetar synnerligen aktivt med forskningsetiska frågor, vilket bedömargruppen anser är mycket positivt. Exempelvis har en etikprövningskoordinator tillsatts som ska bistå personalen i frågor gällande forskningsetik och etikprövning. Vid intervjuerna förstärktes dessutom det positiva intrycket från

självvärderingen, och lärosätet bedöms träna doktoranderna väl och säkerställa att de uppnår målen om värderingsförmåga och förhållningssätt.

Sammantaget bedöms förutsättningarna vara goda för att lärosätet ska kunna säkerställa att doktoranderna når intellektuell självständighet och förmåga att visa vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. Lärosätet säkerställer vidare att doktoranderna når fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet

Bedömning med motivering: Ämnet har ett stort söktryck men vad gäller forskarutbildningsmiljöns omfattning lider forskarutbildningen i religionshistoria av samma grundläggande problem som alla små ämnen i Sverige – eftersom man endast får anta doktorander med finansiering blir miljöerna väldigt små. Doktorandernas fysiska och psykosociala miljö förefaller vara tillfredsställande utifrån självvärdering och intervjuer. Den utvärderade utbildningen har endast sex doktorander. De flesta är yngre forskare trots att konkurrensen är hård och det är svårt att bli antagen direkt efter masterexamen. Könbalansen bland doktoranderna är ojämn och majoriteten är män. Men enligt självvärderingen har kvinnor tidigare varit i majoritet bland doktoranderna så den ojämn könsfördelningen framstår som en tillfällighet. Självvärderingen anger även att kvinnliga masterstudenter uppmuntras av lärare att publicera artiklar samt söka forskarutbildningen och underrepresenterat kön ges företräde i rangordningen vid lika meriter. Språkkunskaper som är relevanta för avhandlingsarbetet vägs också in i bedömningen av de sökande till forskarutbildningen eftersom det under doktorandanställningen inte finns tid för att studera nya språk. Enligt självvärderingen ställs även kravet att de som vill utföra fältstudier redan ska ha besökt fältet och ha etablerat kontakter för att lärosätet ska bedöma avhandlingsprojektet som rimligt och genomförbart, vilket bedömgruppen ser som positivt.

Eftersom doktorandgruppen är liten och doktorandernas forskningsprojekt dessutom skiljer sig från varandra både vad gäller metod och material är det lätt att förstå att skapandet av en kritisk massa blir utmanande. I Lunds fall bidrar ämnets historia till en något fragmenterad bild. Åtskillnaden mellan å ena sidan religionshistoria och å andra sidan religionshistoria med inriktning mot islamologi motiveras inte i självvärderingen. Underlaget visar dock att religionshistoria och religionshistoria med inriktning mot islamologi har gemensamma seminarier. Intervjuerna gav intrycket att detta sågs som något positivt av lärosätet, att det stärkte miljön och att separationen i två ämnen inte upplevdes som problematisk.

Självvärderingen ger intrycket av att det finns en levande forskningsmiljö som bärs upp av en kritisk massa. I forskarseminariet deltar förutom doktorander även handledare och andra forskare, vilket breddar och stärker forskarutbildningsmiljön för doktorander i religionshistoria. Nationellt har ett samarbete initierats med Uppsala universitets forskarutbildning i religionshistoria, där doktorander har presenterat sina avhandlingsprojekt. Även samarbeten med andra forskarutbildningsämnen i Lund har satts igång. Sedan antalet doktorander minskat är sådana satsningar viktiga för att stärka miljön, och lärosätet arbetar aktivt för att ytterligare bredda miljön för forskarutbildningsämnet, vilket är positivt. Humanistiska och teologiska fakulteterna har avsatt medel för att bjuda in internationella forskare för att bredda och stärka kvaliteten i forskarutbildningsmiljön, exempelvis genom att dessa deltar vid seminarier och granskar doktorandernas avhandlingstexter. Centrum för teologi och

religionsvetenskap har även avsatt egna medel för detta ändamål. Vidare är majoriteten av doktoranderna nära institutionsmiljön eller bor på pendlingsavstånd. Enligt självvärderingen rekommenderar lärosätet starkt att doktoranderna följer seminarieverksamheten. Vad gäller huvudhandledarna befinner de sig i närmiljön. Biträdande handledare på annan ort håller kontakt genom modern teknik, men också genom besök och nätverksarbete. Intervjuerna gav vid handen att detta tycks fungera utmärkt.

Självvärderingen visar vidare att huvudhandledare måste ha minst docentkompetens och att de ska ha genomgått handledarutbildning eller av fakultetsstyrelsen bedömts ha motsvarande kompetens. Det finns även erbjudande om pedagogisk fortsättningskurs för handledare. Könsfördelningen i handledargruppen för forskarutbildningsämnet är jämn, och i gruppen ingår två tillsvidareanställda professorer och två lektorer. Genom möjligheten till docentmeritering kan institutionen öka sina handledarresurser. En kvinnlig lektor har getts medel för att meritera sig till docentkompetens, vilket är positivt. Intervjuerna stärkte det positiva intrycket vad gäller handledningsverksamheten. Externa handledare som anlitas har den specialistkompetens och de språkkunskaper som huvudhandledare på Centrum för teologi och religionsvetenskap saknar. Det är också positivt att doktoranderna får medverka i beslutet att utse de biträdande handledarna. Det finns dock en svaghet vad gäller långsiktighet och stabilitet i handledarförsörjningen, vilket lärosätet bör uppmärksamma. Ämnets båda professorer, som är de som i underlaget utgör huvudhandledarna, närmar sig pensionsåldern. I underlaget framkom inte någon konkret plan för framtiden för att säkerställa en långsiktighet och kontinuitet för handledarresurser kopplade till den utvärderade forskarutbildningen. Av lärosätets kommentarer till det preliminära yttrandet framgick dock att HT-fakulteterna har fastställt ett så kallat professorsprogram, där professuren i allmän religionshistoria är en av basprofessurerna. Denna ska utlysas vid nuvarande innehavares pension. Detta ställer sig bedömggruppen positiv till då det säkerställer en långsiktighet och kontinuitet avseende handledarresurser kopplade till den utvärderade forskarutbildningen.

Av självvärderingen, de individuella studieplanerna och intervjuerna att döma har lärosätet lyckats väl med att säkerställa forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet. Organisationerna av forskarutbildningen förefaller välstrukturerad och följer i stort det upplägg som är standard i Sverige vad gäller tid och omfattning. Forskarseminariet beskrivs i självvärderingen som navet i utbildningen och det framgår av underlaget att lärosätet också har bedrivit ett aktivt arbete kring seminariepedagogik, bland annat genom kvalitetsutvecklingsprojektet Det goda seminariet som fokuserat på seminariet som undervisningsform och lärandemiljö. Intervjuerna förstärkte det positiva intrycket vad gäller forskarseminariet.

För att stärka forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet uppmanas doktoranderna att vara verksamma i nätverk och andra forskarsammanhang och forskningsmedel tilldelas av HT-fakulteterna för detta och fakultetsstipendier utlyses två gånger årligen. Det är i första hand handledare som bjuder in doktorander till nätverken de själva är engagerade i och som framstår som relevanta för doktoranden. Handledarna bistår också med att knyta kontakter nationellt och internationellt. Att doktoranderna är aktiva i nätverkande och i forskningsammanhang bekräftas av publikationslistorna, vilka anger medverkan i populärvetenskapliga sammanhang, nationella och internationella nätverk, konferenser med mera. Ämnets huvudhandledare är produktiva forskare med många nätverk som de flitigt använder sig av, vilket man inte minst kan se av de mycket kompetenta handledare som

anlitas. Forskarutbildningsämnet kännetecknas av en stor och genuin bredd, något som även syns i de individuella studieplanerna och som ytterligare stärks av intervjuerna.

Sammantaget är bedömargruppens intryck positivt vad gäller forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet.

Internt kvalitetsarbete

Bedömning med motivering: Självvärderingen visar att det finns goda mekanismer för det interna kvalitetsarbetet som avser att säkerställa en hög kvalitet i utbildningen, vad gäller forskarutbildningskurserna och seminarierna, men också handledningen och doktorandernas arbetsmiljö. Exempelvis är kurserna som erbjuds föremål för kollegial kvalitetsgranskning. Självvärderingen beskriver hur kursplanerna utarbetas av handledarna i anslutning till handledarkollegiet och fastställs av utbildningsledaren. Examinator för forskarutbildningens kurser granskar kvaliteten på de redovisade kurserna. Dessutom arbetar lärosätet kontinuerligt med kursutveckling inom den berörda forskarutbildningen. Intervjuerna stärkte den positiva bilden av kvalitetsarbetet för kursverksamheten.

Självvärderingen visar även att etiska frågor är något som lärosätet arbetar aktivt med. Exempelvis är en etikprövningskoordinator tillsatt, vilket bedömargruppen anser är positivt. Vidare är slutseminariebehandling av avhandlingen obligatorisk vilket utgör en viktig kvalitetskontroll. Självvärderingen betonar även som del av kvalitetsarbetet att en internationell utvärdering av forskningen i religionshistoria har utförts (RQ14) som gav forskarämnet betyget "excellent".

En svaghet som bedömargruppen noterat rör dock hanteringen av de individuella studieplanerna. I några fall har uppföljningen av de individuella studieplanerna varit bristfällig. Enligt självvärderingen följs de individuella studieplanerna upp varje termin. Men eftersom handledare i några fall inte har fyllt i sina bedömningar förefaller detta inte alltid ske. Av de individuella studieplanerna framgår inte heller alltid tydligt hur handledningstid och uppgifter fördelas mellan huvudhandledare och biträdande handledare eller om, och med hur mycket, handledare arvoderas. Även detta bör lärosätet se över.

Av de individuella studieplanerna att döma har flera doktorander inte avslutat utbildningen på utsatt tid. I detta avseende menar bedömargruppen att det kan finnas skäl att se över hur de individuella studieplanerna fungerar som stöd och verktyg för att hjälpa doktoranderna att hålla tidsramarna. I flera fall saknas tydlig uppföljning av den planerade verksamheten i tidigare individuella studieplaner. Detta bör lärosätet se över.

Sammantaget bedöms forskarutbildningen vara välorganiserad med väl genomtänkta procedurer för det interna kvalitetsarbetet. De individuella studieplanerna bör dock följas upp mer systematiskt än vad som nu sker.

Arbetslivsperspektiv

Bedömning med motivering: I såväl självvärderingen som i den allmänna studieplanen och intervjuerna belyses arbetslivsperspektivet främst genom att utbildningens innehåll, inriktning och utformning relateras till en framtida akademisk karriär. Detta blir inte minst tydligt i självvärderingens beskrivning av hur lärosätet arbetar för att doktoranderna ska uppnå examensmålen. Arbetslivet utanför den akademiska världen ges däremot begränsat utrymme. Intervjuerna visade dock att karriärfrågor generellt ökar i betydelse. De nya insatser som planeras ligger i första hand på

Datum
2016-05-17Reg.nr
411-00088-15

fakultetsnivå eller motsvarande, vilket är rimligt med tanke dels på att antalet doktorander är litet, dels att erfarenheter från andra ämnen sannolikt är relevanta. Hittills har karriärfrågor behandlats informellt och ofta på doktorandernas initiativ. Att de individuella medarbetarsamtalen från 2016 ska ha karriärfrågor i fokus ses därför som positivt av bedömargruppen. Bedömargruppen anser att det är viktigt att doktoranderna reflekterar över sitt kommande yrkesliv, och att lärosätet på olika sätt aktivt stöder sådana inslag i anslutning till utbildningen.

De resonemang som förs i självvärderingen om forskarutbildning och arbetsliv förefaller ha den enkla – och rimliga – utgångspunkten att lärosätet bör prioritera det som det är starkast på, nämligen att ge bästa möjliga förberedelse för ett yrkesliv som forskare. Kontakter med alumner och så kallade anknutna forskare verkar inte vara inriktade på att stärka förbindelserna med yrkeslivet utanför lärosätet. Detta ser bedömargruppen som ett utvecklingsområde eftersom alumner kan tänkas ha relevanta erfarenheter av både forskarutbildning och arbetsliv som skulle kunna tas tillvara.

Självvärderingen lyfter fram kursen i retorik som ett viktigt sätt att utveckla doktorandernas förmåga att kommunicera med det övriga samhället. Kursen är dock valfri, och att döma av de skriftliga och muntliga svaren har ingen av ämnets doktorander genomfört den. Underlaget visar däremot att flera doktorander har skrivit populärvetenskapliga artiklar och presenterat sin forskning för en bred publik. Åtskilligt av detta förefaller dock vara egna initiativ från doktorandernas sida. Därför är det svårt att se en systematik i hur dialogen med det omgivande samhället integreras i forskarutbildningen och hur lärosätet säkerställer detta. Detta är anmärkningsvärt med tanke på att självvärderingen betonar vikten av så kallade generiska förmågor som en väsentlig del av utbildningen. Samma anmärkning riktar bedömargruppen till lärosätet vad gäller den pedagogiska träning som enligt den allmänna studieplanen ingår i utbildningen, men som inte är obligatorisk för doktoranderna.

Ifråga om att arrangera och delta i konferenser och liknande aktiviteter uppvisar vissa doktorander stor aktivitet, både i Sverige och utomlands. Också sådant arbete kan ge värdefulla erfarenheter inför det framtida arbetslivet. Medverkan måste dock relateras till utbildningens mål och till den begränsade tid som står till förfogande. Flera individuella studieplaner belyser just svårigheterna att hålla tidsplanen för forskarutbildningen, men sådana sidoengagemang sågs under intervjuerna inte som en viktig orsak till förseningarna.

Mycket förefaller fungera väl, men det underlag som ställts till bedömargruppens förfogande säger väldigt lite om hur lärosätet säkerställer olika aspekter som är relevanta för ett kommande arbetsliv utanför den akademiska världen. Syftet med utbildningen sågs i den allmänna studieplanen vara att ge hög vetenskaplig och kommunikativ kompetens, nationellt, internationellt och mot det omgivande samhället inklusive arbetslivet utanför den vetenskapliga världen, men det är oklart hur lärosätet säkerställer att detta nås. Planerna på att införa fler karriärinriktade inslag i utbildningen är därför välmotiverade, inklusive att inrikta medarbetarsamtalen 2016 på karriärfrågor. Dessutom förefaller det finnas ett behov av kurser i tidshantering; sådana finns på andra lärosäten och de är ofta mycket uppskattade av doktoranderna. Även om ett viktigt syfte med forskarutbildningen är att doktoranderna ska lära sig att arbeta självständigt kan de särskilt inledningsvis ha stor nytta av att systematiskt tränas i och få del av andras erfarenheter av tidshantering.

Datum
2016-05-17Reg.nr
411-00088-15

Sammantaget bedöms doktoranderna förberedas väl för en akademisk karriär, däremot ser bedömargruppen utvecklingsmöjligheter avseende det sätt på vilket doktoranderna förbereds inför en karriär utanför akademien.

Doktorandperspektiv

Bedömning med motivering: En väl sammanhållen och välfungerande fysisk och psykosocial arbetsmiljö är viktig ur ett doktorandperspektiv, inte minst för doktorandernas arbetsro. Självvärderingen gav i detta avseende ett positivt intryck, vilket förstärktes vid intervjuerna bland annat genom det samarbete som finns med näraliggande forskarutbildningsämnen. Samtliga doktorander försörjs enligt självvärderingen genom doktorandanställning under fyra år och förlängning ges för att kompensera institutionstjänstgöring. Detta bekräftades av de individuella studieplanerna. De årliga medarbetarsamtalen mellan doktorand och forskarutbildningsprefekt är viktiga ur ett doktorandperspektiv. Dessa samtal ger möjligheter att fånga upp eventuella problem i doktorandernas progression och arbetsmiljö, samt att diskutera karriärfrågor. Intervjuerna visade att dessa samtal bidrar positivt till doktorandernas arbetsmiljö.

Enligt självvärderingen finns handböcker med praktisk information för doktorander, vilket är till hjälp i vardagen för den enskilde doktoranden. Vid den utvärderade forskarutbildningen finns också tydliga rutiner för handledarbyte. Handledarbytena har enligt självvärderingen avdramatiserats och sker efter behov, vilket är positivt. Det framgår vidare av självvärderingen att doktoranden är delaktig i tillsättandet av sin biträdande handledare, vilket bedömargruppen anser är positivt eftersom denna rutin skapar förutsättningar för doktorandens inkludering i utformningen av sin utbildning. Intervjuerna gav intrycket att handledningen fungerar utmärkt och att externa handledare är ett positivt inslag i utbildningen. Däremot saknas information i flera individuella studieplaner hur timmar och uppgifter fördelas för en enskild doktorands handledare.

I en liten forskarutbildningsmiljö är informella kontakter och möten viktiga för att skapa och bibehålla inflytande och en god miljö för doktoranderna. Detta är också något som självvärderingen tar fasta på och lyfter fram. Däremot, menar bedömargruppen, får informella kanaler inte ersätta formella möjligheter för doktoranderna att göra sina röster hörda och utöva inflytande på sin utbildning. Det framgår av självvärderingen att doktoranderna har möjlighet och formell rätt att delta i relevanta beslutsfattande och rådgivande organ på institutionen, såsom handledarkollegium och forskningsnämnder, vilket bedömargruppen anser är positivt. Av de individuella studieplanerna att döma är dock inte ämnets doktorander aktiva i sådana organ.

Ytterligare ett formellt sätt för doktoranderna att påverka sin utbildning är genom kursvärderingar. Självvärdering och intervjuer visade dock att doktorandkurserna inte utvärderas systematiskt. I detta sammanhang ser bedömargruppen utvecklingsmöjligheter. Vid intervjuerna framkom att det fanns möjligheter till mer informella diskussioner kring doktorandkursernas kvalitet. Dock saknas en systematisk insamling och analys av doktorandernas synpunkter för att förbättra kvaliteten på doktorandkurserna. I detta avseende anser bedömargruppen att det finns möjlighet till förbättring.

Enligt självvärderingen samt vid lärosätessamtalen framkom att läskurser för närvarande saknar bedömningskriterier. Bedömargruppen vill uppmärksamma lärosätet på att detta kan medföra problem för likvärdigheten i bedömning för den enskilde doktoranden. Även för antagningsprocessen till forskarutbildningen ser bedömargruppen behov av förtydligande, främst för viktningen mellan de

Datum
2016-05-17Reg.nr
411-00088-15

olika bedömningskriterierna. Av självvärderingen framgår dock att lärosätet uppmärksammat problematiken och att ett arbete påbörjats i syfte att öka transparensen i antagningsprocessen, vilket bedömaregruppen anser är positivt.

Från ett doktorandperspektiv är det viktigt att styrdokumentet efterlevs och följs upp. Detta förefaller i de flesta fall fungera väl. Dock saknas en tydlig struktur för vilka instanser som ansvarar för vad, i de fall det uppstår problem med en doktorands utbildning. I detta avseende ser bedömaregruppen utvecklingsmöjligheter. Ur ett doktorandperspektiv finner bedömaregruppen det också anmärkningsvärt att den allmänna studieplanen slår fast att doktorander ska erhålla pedagogisk träning för att kunna verka som högskolelärare, trots att högskolepedagogisk kurs inte är obligatorisk för avläggande av examen. Intervjuerna gav intryck av att doktoranderna läser pedagogiska kurser och att de deltar i undervisning, men då på eget initiativ. Ur ett doktorandperspektiv framstår det som om utbildningen i detta hänseende, trots en god forskarutbildnings- och arbetsmiljö, i alltför hög utsträckning vilar på doktorandernas eget initiativ.

Sammantaget bedöms utbildningen fungera tillfredsställande ur ett doktorandperspektiv för att tillgodose doktorandernas behov. För att kompensera att miljön är liten finns flera samarbeten, externa nätverk och andra lösningar som på ett förtjänstfullt sätt väger upp för den mindre miljön och de risker för doktoranderna som kan vara förknippade med en liten miljö.

Samlat omdöme: Hög kvalitet**Bedömning med motivering:**

Förutsättningarna för att lärosätet ska kunna säkra att doktoranderna når bred kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inklusive metodisk kunskap är goda. Genom kurser, forskarseminariet och handledning ges doktoranderna bredd och djup i både kunskap och förståelse. Förutsättningarna är vidare tillfredsställande för att lärosätet ska kunna säkerställa att doktoranderna får färdighet och förmåga att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar. Bedömaregruppen menar vidare att doktoranderna ges förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog såväl med vetenskapssamhället som med samhället i övrigt. Förutsättningar finns också för att lärosätet ska kunna säkra att doktoranderna får förmåga att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande. Förutsättningarna är goda för att lärosätet ska kunna säkra att doktoranderna når intellektuell självständighet och förmåga att visa vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar samt fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

På ett övergripande plan visar lärosätet att det säkrar att doktoranderna når målen för forskarutbildningen. Bedömaregruppen riktar dock kritik till lärosätet för hur lärosätet säkerställer att samtliga doktorander når alla mål med utbildningen. I alltför hög utsträckning förefaller träningen av examensmålen ske på doktorandens eget initiativ och säkerställandet av doktorandernas måluppfyllelse sker inte alltid systematiskt.

För forskarutbildningsmiljöns omfattning och kvalitet anser bedömaregruppen att lärosätet säkrar en god och stark miljö för doktoranderna. Lärosätet arbetar aktivt med att stärka forskarutbildningsmiljön

lokalt och säkra en kritisk massa, liksom att möjliggöra för doktorander att delta i nätverk och konferenser utanför lärosätet, nationellt och internationellt. Överlag tycks även den fysiska och psykosociala miljön vara god och de styrdokument och processer som föreligger förefaller fungera väl.Handledningen förefaller fungera tillfredsställande och det finns goda rutiner för såväl tillsättande av handledare som för handledarbyte. Bedömaregruppen menar dock att lärosätet bör planera långsiktigt för att få en stabilitet vad gäller huvudhandledare.

Det interna kvalitetsarbetet fungerar överlag väl med goda rutiner för kvalitetssäkring av doktorandernas avhandlingsarbete. Men bedömaregruppen har noterat att de individuella studieplanerna inte alltid följs upp eller fylls i enligt riktlinjerna från lärosätet, vilket bedömaregruppen ser som en brist. Det finns formella möjligheter för doktoranderna att delta i och påverka utformningen av utbildningen, vilket är viktigt också ur ett doktorandperspektiv. Utbildningen är inriktad mot ett framtida arbetsliv som lärare eller forskare. Ur ett arbetslivsperspektiv framstår detta som något snävt och det vore önskvärt att lärosätet lade större vikt vid generiska förmågor som kan vara relevanta i ett framtida arbetsliv även utanför akademien.

Den sammantagna bedömningen är att utbildningen håller en hög kvalitet.

2016-04-04

LUNDS
UNIVERSITET

Kansli HT

Fakultetskoordinator Jesper Olsson

Synpunkter på bedömagruppens preliminära yttrande om forskarutbildning i religionshistoria

s 1, st 3: Seminariemiljön är inte gemensam för flera ämnen. Det genomförs däremot gemensamma seminarier över ämnesgränserna, till exempel tematiska seminarieserier men också utifrån tillfälliga behov.

s 2, st 3 och s 5, st 4: De medel som nämns tilldelas av HT-fakulteterna i samband med antagning och disponeras av institutionen (CTR). Därutöver finns möjlighet att söka fakultetsstipendier vid två årliga utlysningar.

s 5, st 2: HT-fakulteterna har fastställt ett så kallat professorsprogram, där professuren i allmän religionshistoria är en av basprofessurerna, som ska utlysas vid nuvarande innehavares pension.

s 6, st 2: RQ14 var en utvärdering av forskningen, och det var forskarämnet som betygsattes.